

doc. de Pallars, entre 1094-1110, el sentit de *guarir* pot ser només 'protegir' o 'garantir' (no ben clar), *BABL VII*, 106. En les *Homilies* el tenim en el sentit etimològic de 'protegir': «Adam, que Déus avia feït al seu semblant e a la sua imatge, e-l avia espirad del seu sant esperit, e-l avia pausat en paradís: anc aizò no-l ne *gari* que-l Diable no-l temtàs e no-l enganàs laïntz em paradís», f° 6v7; però també hi ha la nova significació de 'sanar': «veng una femna qui era en aquela terra, e avia una fi<l>la qui avia mal de demonis --- e exí de sa te<r>a e anà cercar lo Señor per zo que *garís* sa fi<l>la; e ja veng la femna en aquela te<r>ra e trobà lo Señor trastot poderós, e clamà-li mercé --- aquesta femna gran fe ag, per qué quan sa fi<l>la nomenà, e crezeg que de sola za paraula de N. S. *ga<r>ria* sa fi<l>la, molt gran savieza ag ---», f° 7v12 i 21.

'Prevenir, detenir, privar': «per aquela demanda que él nos feve, que n'érem estaz e-l poder dels promes de Val Ferrera, e que aviem *guarit* que nós dar non o devíem», en un doc. de 1257-69 relatiu a la Vall Ferrera (PPujol, *DocVgUr.*, 27.9); del sentit arcaic queda encara alguna romanalla força més tard («*guarir*: recipio me», Busa-N., 1507, D-14; potser no sols apuntalat en el *guarecer* de Nebr.). Però des de fi del S. XIII va generalitzant-se molt el sentit modern, que ja és freqüent en Llull; de vegades encara amb ressonàncies morals: «atalentament no sadoylable, per lo qual ve passió de ira contra caritat e justícia, qui sanen o *guarexen* volentat de tristícia ab fortalea de coratge», *Ll. de 1.ª e 2.ª Intenció*, p. 346 (val a dir que l'altre ms. escurça en *qui sanen volentat*); i sovint és ja enterament físic: «a cap de un temps lo canonge fo *guarit* de les nafres», «fo malalt de febre contínua --- e-l escuder li dix que ell lo *guarís* e li tolgué la febre». Llavors ja apareix estès a un ús intr. amb valor de 'guarir-se'; «vengut en aquell spital per tal que pogués *guarir* de la malaltia», «l'escuder *guarí* e pres ufici com honràs lo poder de Déu per les terres» (*Blanquerna II*, 86.13, 208.22; I, 108.7; II, 208.27). «Malaltia ha de que no pot *guarir* / qui creu tot quant hou dir» en els *Proverbis aràbics* del S. XIV (*DBal.*); «Senyor —dix Tirant— axí Déu me dexe *guarir* de aquestes nafres que tinc, e ---», JoMartorell (*Ag.* I, 186).

Com a mot molt antic en la llengua, havia admès ja formes sincopades de futur i condicional: «un bon metge, certament, / era vengut en celes parts / qui sabia bé les set arts, / e *guarí* totes les gents / e no-y metia nuyls engüens / --- si cel metge podets aver, / *gu<r>rà*-us tant tost, senes aver», *Lleg. Rim. Sev.*, vv. 471, 476. Encara persistia així a princ. S. XV (intr.): «si hun hom és nafrrat, e lo metge li vol apuntar les nafres, e lo pacient dirà: —Anau-vos-en, metge, que yo daré almoyna — axí, a almoyna *guarreu*? Tu est nafrrat de luxúria, e no volem apuntar la nafra, mas que dareu almoyna, e cuydau que axí *guarrà* la nafra de luxúria per almoyna?», StVicentF (*Quar.*, 273.97, 98).

Com és sabut, en els segles decadents l'ús de *guarir* decaigué molt, i fins fou abandonat, a les ciutats, en

l'ús oral. Però no sols fou restablert en la llengua literària, car es conservà poc o molt en l'ús pagesívol i vilatà de les Illes i el Princ., més que res en oracions tradicionals; i, amb caràcter ben lliure, en les valls pirinenques i pre-pirinenques: a uns que havien estat malalts sentia jo que una pagesa els preguntava en un carrer de Camprodon «ja sou *gurits*?» (1931); era força corrent a l'Alt Empordà en temps del meu pare (1898); i més a les Illes, fins a Eiv. («*guri*: curar, cicatitzar», PzCabr.).

Sembla ser una posició superficial, resultat d'una informació romànica insuficient i massa moderna, i no sense deficiència pel costat germànic, la de Gamillscheg (*Rom. Germ.* I, 384), que vol judicar aquest germanisme com un manlleu més aviat tardà de cada una de les llengües romàniques, i partint de llengües germàniques separades: en castellà i portuguès només *guarecer* seria autòcton i amb el sentit de 'protegir, aixoplugar', que s'hauria rebut del gòtic; en les altres llengües nostres el sentit seria 'sanar' i s'hauria manllevat del fràncic, des d'on, per un manlleu intern dins el romànic, hauria passat *guarir* des de França al castellà antic.

Segons els fets reals, tant les llengües germàniques com les romàniques, en l'etapa antiga de totes elles, presenten una gran unitat, en forma fonètica i en significat, que després es va anar diversificant en la història de cada un dels idiomes de les dues famílies; però aquest germanisme degué passar al llatí vulgar, quan encara era bastant unitari, directament des del germànic occidental comú, amb sentit molt ampli i en forma única, *guarire*: després, la sort i forma del mot s'anà tornant diversa en el curs de la història de cada idioma.

Com hem vist el sentit, després sols cast.-port., de 'protegir etc.', havia existit en cat. primitiu; en cast. i port. antics es troba *guarir* id. i també 'curar, sanar' (amb formes de present *guarece*, a la manera catalana, enfront de *guarir* del radical arritzotònic), i amb les mateixes sincopes que en català antic; veg. el *DCEC* i cf. el poema portuguès antic del rei Don Dinís (princ. S. XIV): «e por esto, morade, / amigo, u mi possades / falar, e me vejades / --- / e por esto *guaride*, / amigo, u mi possades / falar, e me vejades. / —*Guarrei*, bem o creades, / senhor, u me mandardes», on el sentit és 'mantenir-se, residir' (Lang, *Canç. de D. D.*, vv. 2092 i 2095).

DERIV.: *Guarible* [*DOrt.*]. *Guarió* 'guariment, cura' f. [c. 1270, Cerverí]: «C' un mal hi à sí fort / c' om no n'à *garió* / null temps, si ab mal no» ('--- no en té cura mai, si no és amb grans treballs'), *Faula del Rossinyol*, v. 33; «Perceval --- menerà a fi les aventuras de la Gran Brata<n>ya, per qué lo Rey Magnes vendrà a *garió*», Reixac (*Questa*, 8.26, i novament 177.17, 199.29, però *garisó* 199.27); «quan més d'ella e de las cosas que degudament se deguen blasmar sabràs, pus cuytadament te acostaràs a la tua *guarió*», *Corbatxo* (*BDLC XVII*, 107); i encara usual a mj. segle XV: «e lo Rey --- fos quiti de febre, en tal forma que foren fetes per sa *garió* generals alimares», carta